

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantni pismen na sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za inostranstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 45-86

Napredovanje v peto skupino

Po določilih § 258. uradniškega zakona more učitelj napredovati v peto položajno skupino šele tedaj, ko je star 55 let, ima najmanj 30 službenih let in je zadnja tri leta ocenjen z odlično oceno. Ta določila smo od prvega početka njihove veljavnosti smatrali za neupravičena in prav zaradi tega se je učiteljsko združenje borilo za njihovo ukinitve.

Ugotoviti je predvsem potrebno, da je z uradnim zakonom zvanje učitelja ljudske šole razporejeno do pete položajne skupine. Povsem logično bi torej bilo, da bi tudi učitelstvo, ko prebije tri leta v šesti skupini, smelo pričakovati, da se mu brez posebnih zahtev podeli peta skupina. Toda to načelo velja za vse ostale uslužbenke s kvalifikacijami popolne srednje ali strokovne šole — le učitelstvo tvori izjemo. Stalno se sprašujemo zakaj?

Učiteljska izobrazba je vendar ista odnoso na isti stopnji — v zadnjem času celo na višji, nego je popolna srednješolska izobrazba. Za sprejem na učiteljske mora kandidati imeti spričevalo o položeni mali maturi na gimnaziji ali na meščanski šoli. Učiteljsko šolo je moral prejeti obiskovati štiri leta, sedaj celo pet let. Učiteljeva strokovna izobrazba traja torej sedaj 9 let, in srednješolska 8 let, kolikor je prej trajala tudi učiteljska. V tem torej ni mogoče iskati vzroka zapostavljanju, kajti po predizobrazbi bi z ozirom na uvedbo petega letnika učiteljske šole, moralo učitelstvo imeti celo prednost pred ostalimi državnimi uslužbenki s kvalifikacijami popolne srednje ali strokovne šole.

Toda učiteljev študij ni zaključen s položitvijo usposobljenostnega izpita. Nešteti samozabrazevalni tečajji, ki so nad vse dobro obiskani, strokovna predavanja na naših zborovanjih, vse to je dokaz, da se učitelstvo v svojem težkem in odgovornem poklicu mora nadalje izobraževati. Toda za to ne zadostujejo samo razni tečajji in predavanja. Potrebna je strokovna literatura. In da obstaja med učitelstvom potreba in želja po strokovni literaturi je pri nas dokaz v tem, da poleg »Popotnika« obstojata še založbi Slovenska šolska matica v Ljubljani in Pedagoški tisk v Mariboru. Poleg izdaj teh založb si učitelstvo nabavlja tudi drugo strokovno literaturo. In ker drugim strokam državnega uradništva to ni potrebno, bi bilo s tega stališča učitelstvo toliko bolj upravičeno do rednega napredovanja tudi v peto skupino.

Cemu so bile torej vnešene omejitve pri napredovanju učitelstva? Izgleda kakor, da bi bila peta skupina rezervirana samo za tiste, ki so počasneje študirali — in če upoštevamo zadnja leta tudi za tiste, ki so morali več let čakati na sprejem v državno službo. — Pri rednem napredovanju, pa čeprav upoštevamo razne zakasnitve, mora priti učitelj v šesto položajno skupino vsaj po 20 službenih letih. Vsaka tri leta mu nato pripada periodični povišek. Ti poviški pripadajo avtomatično, zato moremo povsem upravičeno postaviti trditve, da je učitelj z 29 službenimi leti izžrpal že vse možne poviške. In če je tak učitelj nastopil službo z 19 leti, mora čakati še polnih 7 let v VI./3., da si pridobi pravico do pete položajne skupine.

Vsi navedeni razlogi povsem jasno kažejo, kako neupravičena, da celo krivična je omejitev, ki jo za učitelje predvideva § 258. uradniškega zakona. Že večkrat je učiteljsko združenje skušalo doseči ukinitve teh omejitev in s tem redno napredovanje tudi v peto skupino. In skoraj neverjetno se sliši — največja ovira uspeha teh prizadevanj so stalne spremembe v resoru prosvetnega ministrstva. Komaj je uspelo prepričati enega prosvetnega ministra in njegovega pomočnika o upravičenosti naših težav in zahtev, že je prišlo do spremembe v tem resoru. Začeti je bilo treba zopet znova. In tudi danes smo v istem položaju. Naše združenje je imelo že zagotovila odločujočih osebnosti, da se bodo omejitve § 258. uradniškega zakona za napredovanje učitelstva v peto položajno skupino ukinitve. Sedaj pa bo treba iti ponovno na delo in upajmo, da bomo končno vendarle uspeli izvojevati zakonsko določilo o ukinitvi vseh omejitev.

Naglasiti moramo ponovno, ako je z zakonom razporejeno zvanje učitelstva ljudskih šol do pete položajne skupine, naj mu bo tudi omogočeno napredovanje do te skupine brez vsakih ovir. Kajti ne smelo bi se dogajati, da zaslužni učitelji z doslužnimi 35 leti stopajo v pokoj v šesti položajni skupini.

Razmišljanja ob vstopu v novo leto

Zopet je tu novo leto, polno vročih želj in veselih pričakovanj.

Povsod slišiš voščila, ki vsebujejo želje po zdravju, sreči, veselju in dolgem življenju. Menda ni med nami na zemlji človeka, ki ob vstopu v novo leto ne bi svojemu sočloveku, sotrpnu v tej dolini solz, želel le najboljše, le tisto, kar bi v njegovem življenju imelo le pozitivne posledice, kljub temu, da so take želje, na pragu novega leta, le neka tolažba, nek balzam, na pekočo rano in neko upanje na boljšo bodočnost in srečnejšo dobo.

Letos stopamo na drugo stopnico novega desetletja, ki se nam je predstavilo s krutim razočaranjem. Preteklo desetletje je prineslo človeštvu veliko zlo, krizo, ki se je ovila, kakor kača okrog našega planeta in kruto uskala globoko rano med vse plasti človeštva, med vse sloje.

Z radostjo smo se poslavljali od tega krutega desetletja, v dobri veri, da nam bo novo desetletje prineslo nove, lepše čase, da se bo popravilo vse, kar nam je bilo prizadeto, kar smo žrtvovali, ker smo pač morali žrtvovati radi časa, ki je od nas terjal potrebne in nepotrebne žrtve.

A komaj smo se pričeli poslavljati od zahajajočega desetletja, že so se pojavili na obzorju novi, črni, grozeči oblaki, ki so se razgrinjali in zatemnili mirno nebo. Kruti vojni ples, ki se je začel se je razvijal z vedno večjim zamahom in optimizem v boljšo bodočnost je mahoma splahnel in nadomestil ga je kruti pesimizem.

Nastopilo je novo desetletje in sedaj se poslavljamo od prve ere tega novega decenija. A še bolj smo sklonjenih glav, še bolj nas je potlačilo in potrlo, kajti peza časa je postala še krutejša od prejšnje. Nastala je tako občutna draginja, da so bili s tem zrahlijani najosnovnejši pogoji vsake sreče, in blagostanje je postalo le daljni sen, ideal, ki ga obožujemo in častimo kot nekakega poganskega boga. Nihče se ne more ganiti, kajti krute kleše ga drže, da ne najde izhoda ne tu ne tam, ne tako, ali tako. Materialno vprašanje naše je postalo glavni centralni problem, okoli katerega so nanizani še mnogi, mnogi drugi, ki še čakajo in čakajo rešitve. A kdaj bodo rešeni?

Morda na drugi stopnici desetletja v katerem smo? Ali morda nam ta stopnica prinese še težje udarce? Bog ve!

Ko smo se zopet poslovili od starega leta, gledamo vsi v bodočnost s polno čašo skepticizma. Bodočnost nam dela skrbi, z grozo gledamo v prihodnost, če se bo to stanje tako stopnjevalo, kakor se je stopnjevalo v letu, od katerega smo se poslovili. Z žalostjo in nesigurnim korakom stopamo zaradi tega v novo leto.

Marsikdo pa skrito veruje v odrešenje teh spon, ki nas stiskajo, a ta vera je le droben plamen, kajti bog Mars je začel kovati usodo sveta in kdo ve kako dolgo jo še bo? Dokler pa bo koval on, bo ostalo to dušljivo ozračje, ki leži nad nami in ki zaseduje vse one lepe želje in odkrite misli novoletnih čestitk, ki postojajo spričo težkega položaja v katerem se nahajamo, na pragu novega leta, le gola formalnost in navada.

Globoka želja naša pa je, da bi vse te skeptično gledane misli razpršil čas čim hitreje, da bi se ostre sence, ki legajo na naše duše, prav kmalu razblinile in da bi se razburkani valovi, ki se zaganjajo v našo usodo, prav kmalu pomirili. To upanje, ta želja je posebno velika med nami vzgojitelji, kajti v naših rokah leži vzgoja našega naroda, ki trpi z nami in dela z nami. To, da je vse mirljivo in da bo tudi boljša bodočnost nastopila za nas, to si želi vsak izmed nas na praznik novega leta 1941.

Kolar Vilko.

V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njenih podružnicah v Mariboru in Celju dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvene in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znanke; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnita« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsi v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovoznici se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

Kako stanujemo?

Anketa

Kakor v vsakem poklicu, tako vplivajo tudi v učiteljskem na kvaliteto dela poleg predanosti in volje do uspeha umske sposobnosti in strokovna pripravljenost poidevcev. Pogrešno pa bi sodili, kdor bi iskal pogojev za uspeh zgolj v osebnih lastnostih učiteljevih. V veliki meri, in morda še v večji kot osebne lastnosti, vplivajo na vse učiteljevo delo, tako tisto v šoli, kakor tisto izven nje, številni zunanji činitelji. V prvi vrsti prihaja tu v poštev okolje, v katerem se delo vrši, v katerem učitelj živi. Brez upoštevanja občin razmer kraja in poznanja miselnosti ljudi in njih odnosa do učitelja osebno in do šole kot ustanove, ni mogoče pravihna ocena učiteljevega dela. Za dobre uspehe pa so potrebni še posebni pogoji. Poklicno delo učitelja se vrši v šoli. Kakšna je ta šola? Ali je zadosti velika, je suha, sončna in zračna, ali ustreza vsaj najosnovnejšim zahtevam higijene? Da-li ima dovolj prostorne učilnice, je li ustreza oprema v njej? Koliko otrok poučuje učitelj hkrati in kakšen je šolski obisk? V kakšnih razmerah živijo otroci, kako daleč imajo od doma do šole in kaj vse lahko doživljajo na tej poti, kako so hranjeni, kako obuti in oblečeni, kako spijo, kako so razviti telesno in duševno, kakšna je njih nadarjenost in s tem možnost duševnega razvoja, ali imajo vse potrebno za šolo: knjige, zvezke itd.? Pa še mnogo drugega bi lahko navedli, če bi hoteli v podrobnejšo analizo. Že našeto samo pa ima na vzgojno in izobrazbeno delo šole vpliv, ki se prav često daleko in gospodujoče dviga iznad zmogljivosti tudi najboljših osebnih učiteljevih lastnosti.

Nič manj ne vplivajo na delo in uspehe šole tiste svojevrstne krajevne razmere, ki odločajo o načinu učiteljevega osebnega življenja. Za nepoučene se zdi načrtovanje tega vprašanja odveč. Ti se v svoji sodbi zanašajo zgolj na svojo logiko, ki jim pravi, da odločajo razmere o načinu osebnega življenja slehernika. Za nas pa se tu postavlja dve osnovni eksistenčni vprašanji: kako se učitelj hrani in kako stanuje?

Četudi je prehranjevanje odločilen činitelj za življenje in delo vsakega poidevca in družbo in je v tem pogledu zlasti samsko učitelstvo v manjših krajih v nad vse težkem in mučnem položaju, vendar je vprašanje prehrane tako odvisno od popolnoma svojstvenih krajevnih prilik, da je zelo tež-

ko, če ne celo nemogoče, tudi ob najboljši volji in prizadevanju odločujočih krogov priti do zadovoljive rešitve.

Zadovolnoma drugače pa je s stanovanjskim vprašanjem. Tu je pomoč možna, pa tudi neizogibno in nujno potrebna.

Učiteljevo delo ni samo telesno in duševno naporno, marveč ogroža tudi zdravstveno. Svoj službeni čas preživijo učitelji v tesni učilnici v slabem okvarjenem zraku, skoraj neprestano govoreč. Po opravljenem delu bi si moral zato privoščiti svežega zraka, delo pa ga tira drugam, v stanovanje. V njem preživi učitelj pretežni del svojega prostega časa. Stanovanje potrebuje za počitek in za pripravo za pouk. Če že ne ustreza šola, bi moralo zato ustrezati vsaj učiteljevo stanovanje higiensko in prostorninsko. Nuditi bi moralo vsaj tisto primitivno udobnost, ki jo potrebuje vsak duševni delavec. Pri nas temu žal nikdar ni bilo tako in tudi danes ni. Temu je pripisovati tudi tako številna obolenja v učiteljskih vrstah in zlasti razmeroma tako pogosta obolenja na jetiki in živcih.

Na deželi je tudi v najslabših razmerah v stanovanjskem oziru preskrbljeno za vse stanove, razen za učitelstvo. Železničarji, poštarji, duhovniki in orožniki, vsi imajo urejeno svoje stanovanjsko vprašanje, samo za učitelstvo ni rešeno. V kolikor so na šolah sploh naturalna stanovanja, so to največkrat samo za šolske upravitelje, le redko kje tudi za učitelje. Pa tudi mnogo teh stanovanj ne ustreza. Ravno zaradi tega stanja daje zakon o ljudskih šolah učiteljskemu stanovanju ves poudarek. Vse določbe tega zakona, tudi one glede obvezne stanarine, določno kažejo namero zakonodavčev, prisiliti krajevne činitelje, da v čim krajšem času rešijo učiteljsko stanovanjsko vprašanje. Kakšno bodi učiteljevo stanovanje zakon sam, ki je prepustil odločitev tega posebnemu pravilniku, sicer ne pove, določil pa je to v skladu z zakoni-timi določili državni svet, ki je v svoji rešitvi števil. 3665 z dne 9. marca 1940 razsodil, da mora obsegati naturalno stanovanje za učitelja najmanj dve sobi ustrežajoče velikosti s kuhinjo in stranskimi prostori.

Od izdavanja zakona o ljudskih šolah poteka enajsto leto, naše stanovanjsko vprašanje pa je še vedno v stanju, ki ga je zakon zatekel. S prenosom vzdrževanja šol na ba-

ROJSTNI DAN NJ. VEL. KRALJICE MARIJE

Danes na rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije, se učitelstvo pridružuje vsem priscrčnim željam naroda in z najiskrenejšimi čustvi kliče:

Naj živi Nj. Vel. kraljica Marija!

Naj živi kraljevski dom Karadordevičev!

Živela močna in svobodna Jugoslavija!

novine, s čimer so prevzele banovine tudi obvezo izplačila učiteljskih stanarin, so krajevni činitelji na deželi tudi izgubili interes zidati stanovanje za učitelje. S tem, izgleda, se je rešitev tega za učitelstvo živega socialno zdravstveno zaščitnega problema zopet odmaknilo. To stanje pa ne more in ne sme obstati.

Javnosti in v prvi vrsti prosvetni upravi moramo prikazati naš stanovanjski problem v pravi luči in ju prepričati, da se z rešitvijo tega vprašanja ne more več odlašati. Zato z današnjim številkom odpiramo v našem stanovskem glasilu javno anketo o tem, kako učitelji stanujemo.

Pozivamo vse tovariše in tovarišice, ki žive v neurejenih stanovanjskih razmerah, da v tej anketi sodelujejo in pošljejo uredništvu Učiteljskega tovariša v objavo popis svojega stanovanja, navedejo pa naj tudi vse eventualne zdravstvene posledice, ki izvirajo iz tega. Popis naj pred vsem obsega:

1. Ali imate naturalno stanovanje, ali stanujete privatno? 2. Kje stanujete, v podzemlju, pritličju, visokem pritličju, prvem nadstropju? Ali morda v kraju sploh ni stanovanja za vas in ste prisiljeni stanovati izven svojega službenega mesta; koliko km? 3. Koliko prostorov obsega stanovanje in kakšni so ti prostori po izmeri (popisu priložiti načrt v izmeri 1:100)? 4. Če imate družino, koliko oseb prebiva v teh prostorih in v kateri starosti? 5. Kakovost stanovanja: ali je svetlo in sončno, suho, oziroma temno in vlažno? 6. Zdravstvene posledice in sploh zdravstveno stanje vaše in vaše družine, eventualno stanovalcev pred vami? 7. V posebno težkih primerih so zaželene fotografije stanovanjskih prostorov.

Naše stanovanjsko vprašanje se da rešiti le z izdatnimi materialnimi javnimi sredstvi. Zlasti v današnji dobi je zato rešitev težka, ker pa je nujno, ne moremo z delom odlašati. Če naj v tem prizadevanju uspemo, je potrebno vzajemno sodelovanje nas vseh.

Usebina:

Napredovanje v peto skupino.
Razmišljanja ob vstopu v novo leto.
Kako stanujemo?
Rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije.
O »zmotah«.
Strokovne nadaljevalne šole.
Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.
Učitelj Ferdo Kleinmayer — šestdesetletnik.
LISTEK: Novoletni razgovori. — 1914.
Učiteljski pravnik. — Splošne vesti. — Iz listov. — Šolski radio. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Učiteljska tiskarna. — Novosti na knjižnem trgu.